

TYTTÖ JOKA TAHTOO KAIKEN

Filosofian tohtori Lila Kari, 28, sai Rolf Nevanlinnan palkinnon vuoden 1991 parhaasta matemaattisten aineiden väitöskirjasta. Turussa tapaamme hurmaavan nuoren naisen, jonka mielestä matematiikka on kyllä tärkeää, mutta sitäkin tärkeämpiä ovat sielu, ystävyys ja rakkaus.

Viehättävän Lilan tulo Suomeen on määrätietoisten valintojen ja huikeiden sattumien summa. Hän opiskeli Bukarestin yliopistossa matematiikkaa ja luki suomalaisen professori Arto Salomaan kirjoittamia oppikirjoja. Lila kertoo, että tämä on formaalisten kielten maailmassa suuri guru.

Vuonna 1988 romanialaisyttö lähti elämänsä ensimmäiseen kansainväliseen konferenssiin Tšekkoslovakiaan, Smoleniceen. Siihen aikaan Romaniassa ei voinut vaihtaa valuuttaa, joten hänellä ei ollut Tšekkoslovakiaan tullessaan korunaakaan.

– Minulle se oli suuri seikkailu, mutta ajattelin selviäväni jotenkin, koska olen fiksu tyttö. Pääsin perille, ja paitsi että pääsin samaan kuvaan professori Salomaan kanssa, sain häntä kutsun Suomeen.

Lisäksi Lila tapasi Smolenicen keskiaikaisen linnan saleissa, joissa kokous pidettiin, nykyisen aviomiehensä, itsensä ikäisen matemaatikon, Jarkko Karin.

– Jarkko oli terävin kaveri, jonka olin koskaan tavannut. Minulla oli ollut poikaystäviä, mutta olin aina ollut älykkäämpi kuin kukaan heistä. Olin kyllä hyvin yllätynyt tavatessani pojan, joka oli paitsi älykäs, myös mukavan näköinen ja muutenkin normaalin tuntuinen, Lila kertoo.

Raskain vuosi

Rakastunut ja työssään aivan uusia mahdollisuuksia saanut Lila palasi Tšekkosloviasta kotiin Romaniaan ja halusi tietysti matkustaa Suomeen.

– Matkustaminen oli kiellettyä kaikilta muilta paitsi puolueen ja Securitatien suojeilta. Hain passia. Vakuutin kaupungissamme olevan kommunistisen puolueen sihteerille, että minun matkustamiseni oli tärkeää Romanian tieteelle ja yhteiskunnalle. Hän sanoi, että niin voi olla, mutta he eivät nyt vain halua, että minä matkustaisin ulkomaille. Mitä siihen voisi sanoa?

Lila kertoo, että se oli kamala vuosi. Hän itki joka päivä. Hän

olisi halunnut edetä urallaan, se olisi ollut mahdollista, mutta hän ei saanut matkustaa vain siksi että joku ei tahtonut. Suomesta tuli kirjeitä sekä Turun yliopistosta että Jarkolta, osa katosi matkalla, osa tuli perille. Jarkko tuli viikoksi Romaniaan.

– Mutta siihen aikaan Romaniassa oli kiellettyä puhua ulkomaalaisten kanssa, eikä Jarkko näytä juurikaan romanialaiselta. Pelkäsin koko ajan, että Securitate ottaa meistä kuvia ja että joudun vankilaan. Niin ei onneksi käynyt, mutta tunsin itseni tosi rohkeasti.

Lila ja hänen viisi vuotta nuorempi veljensä ottivat osaa Ceausescujen vastaisiin mielenosoituksiin joulukuussa 1989.

– Se oli kauheaa, mutta samalla hienoa aikaa. Ilmapiiri oli jännittynyt, kukaan ei enää olisi kestänyt enempää, hän arvelee.

Lila ja veli matkustivat kotikaupungistaan Tulceasta junalla Bukarestiin osallistumaan vapautukseen. Junasta löytyi pommi. Heitä tulitettiin

kaupungissa.

– Oli mieleetöntä että ampuminen oli totta, ettei se ollutkaan elokuvaa. Pelkäsin niin, että jalat tärisivät. Pelkäsin, että meitä ammutaan ja kuolen. Silti menin mukaan. Ajattelin, että jos elämä ei muutu, en tule koskaan olemaan vapaa.

Lila vakuuttaa, että olisi ollut mukana vaikkei hänellä olisi ollut omia kokemuksia kielloista. Hän olisi mennyt ainakin veljensä vuoksi, jonka hän ei olisi antanut lähteä yksin.

Suuria hämmästyksiä

Vallankumouksen jälkeen kaikki kävi nopeasti. Jo 31.1.1990 Lila oli Suomessa.

– Passini oli viranomaisilla. Hain sen ja soitin Jarkolle maanantaina, että nyt voin tulla koska vain kunhan lähetät lipun. Tiistaina soitin Austrian Airlinesiin, oliko minulle varattu lentolippua Suomeen. Oli, seuraavaksi päiväksi! Keskiyöksi olin jo matkalla Turkuun.

Ensin Lila kutsuttiin Suomeen kuukaudeksi. Hän luen-

Lila Karille Suomi merkitsi ensin vapautta, sitten mahdollisuutta kehittyä tutkijana.

noi jonkin verran. Hän kysyi kainosti professori Arto Salomalta, olisiko mitenkään mahdollista tehdä väitöskirja hänen opastuksellaan.

– Suureksi hämmästykseni hän sanoi: totta kai! Lila kertoo nyt onnellisena.

Salomaa puolestaan sanoo, että erittäin lahjakas on lievä ilmaus kuvaamaan Lila Karia. Paitsi päätä, työllä on sisua ja puhua tehdä kovasti töitä. Väitöskirjan hän teki vuodessa.

Nyt Lila työskentelee Suomen Akatemian projektissa, jota Salomaa vetää. Työryhmässä on kaksi naista, Lila ja sihteeri.

– Haluan olla hyvä siinä mitä teen. Jos et ole hyvä siinä mitä teet, missä sitten? En kuvittele olevani hyvä kotiäiti, se olisi kyllästyttävää enkä usko että minusta olisi siihen. Uskon kuitenkin siihen, että ihminen voi olla hyvä monessa asiassa yhtä aikaa: hyvä ammatissaan, hyvä puoliso ja hy-

vä äiti. Voi tehdä monta asiaa yhtä aikaa olematta nero, Lila sanoo.

Hän rakastaa matematiikkaa, mutta se ei silti ole koko elämä.

– On kulttuurielämä, sielun elämä, ja ihmiset! En olisi kokonainen ilman tätä puolta elämässä. Miksi tehdä hierarkioita? Kaikki on tärkeää. Vaikka minulla menisi miten hyvin töissä, mutta rakkausasiat päin honkia, en taatusti olisi onnel-

linen.

– Luulen, että on hyvin tärkeää elää tavallista elämää. Ettei mene liiallisuuksiin missään asiassa.

Niinpä Lila haluaa kaksi lasta, mutta ei vielä. Nyt on työn aika. Hän kulkee opettamassa Vaasassa insinööreille matematiikkaa ja rakastaa opettamista. Ainoa harmi on se, että oppilaat eivät ole vielä oppineet esittämään hänelle kysymyksiä. Hän lukee ja jumaloi

tanssimista. Yliopisto tarjoaa lisäksi aerobicia kahdeksalla markalla tunti, ja Lila kertoo lahtuneensa kolmessa vuodessa viisi kiloa. Hän kertoo nauraen, että Jarkko toimii painovartijana. Suklaa maistuisi.

Haastavia alueita

Lila kuuluu Romanian kreikkalaisvähemmistöön, äidinkielenään hän puhuu sekä kreikkaa että romaniaa. Mutta hänen kreikkansa se ei ole samanlaista kuin nykykreikka, vaan 1700-luvun kielestä kehittyneet murre, koska kylä eli eristyksissä. Suomesta käsin tehdyllä interraililla Lila koki hienon elämyksen juuri Kreikassa: Romaniassa hänen kasvuympäristönsä oli hieman erikoinen, mutta Kreikassa kaikki oli tuttua!

Lapsena Lila vietti paljon aikaa Tulcean lähetyksillä, tätinsä luona pienessä kylässä Tonavan suistoalueella. Hän oppi lukemaan varhain. Tädin takapihalla, kanojen kaakatuksen keskellä hän aloitti luku-uransa komeasti, Tristanilla ja Isoldella.

- Luulen, että se merkitsi minut lopuksi ikääni. Se on mielestäni yhä kaunein rakkaustarina, ja ehkä se antoi minulle romanttisen kuvan rakkaudesta ja siitä millaista todellisen rakkauden pitäisi olla.

Lilan äiti on matemaatikko, mutta opettaa alaluokkalaista koululaisia. Isä on maatalousinsinööri, mutta ei puhu koskaan maataloudesta, vaan filosofiaa.

- Kun olin 10-vuotias, hän antoi minulle kolme Platonin kirjaa luettavaksi. Luin ne, mutta en ymmärtänyt juuri mitään.

Isä myös piti huolta siitä, että lapsi luki oikeita kirjoja. Siis kun joku toinen luki seikkailuromaaneja, Lila uppoutui viisitoistavuotiaana venäläisiin klassikkoihin ja Sokrateen ja Plutarkhoksen filosofiaan. Hän ei aina pitänyt siitä, mutta jälkikäteen ajatellen isän tiukkuudesta on ollut hyötyä.

- Oli vaikea päättää, mitä lähtisin opiskelemaan koska olin hyvä kaikissa aineissa. Matematiikka oli haastavin alue. Äitini toivoi, että minusta olisi tullut lääkäri. Pyöräilin joka kerta nähdessäni verta, joten lääkärin ammatti oli poissa laskuista. Isä taas oli lukenut, mitä filosofit olivat sanoneet matematiikasta ja päätti kannustaa minua siihen. Myös veljeni on matemaatikko.

Omista lapsistaan Lila toivoo jotain muuta. Matemaatikkoja on sekä hänen että Jarkon perheissä jo tarpeeksi.

Luonnollisesti Lila pääsi Bukarestin yliopistoon opiskelemaan matematiikkaa. Hän valitsi tietotekniikan, koska se oli haastavinta. Bukarestin yliopistossa opetus oli pakosti teoreettista, koska siellä oli yksi tietokone ja kolme sataa opiskelijaa jonottamassa sen ääreen.

Emme kilpaile keskenämme

Lila on luonnollisesti kuullut moneen kertaan sen että kylälähän sinä nyt, mutta odotahan kun saat lapsia. Siihen loppuu ura.

Mutta hän on päättänyt saada kaiken, ja Suomessa se on mahdollista.

- Romaniassa on yksi ja sama miten hyvä nainen on ammatissaan. Kaikki odottavat, että nainen tekee kotityöt, hoitaa lapset ja ompelee aviomiehen paidannapit. Äitiniikin tekee niin, ja tästä näkökulmasta katsottuna en pidä isästäni. Isäni on ihana mies, mutta ei aviomies.

- Romanian naiset ovat liian tottelevaisia. On tietysti vaikea tehdä toisin, kun ympäristön paine on niin suuri. Puhuin juuri tasa-arvoisesta perhe-elämästä kaverille, joka meni naimisiin parhaan työstäväni kanssa. Hän luuli ensin, että se oli vitsi. Jos haluat olla noin itsenäinen ei ku-

Ihanaa olla vapaa

- Minusta tuli paljon enemmän romanialainen ja isänmaallinen sen jälkeen kun muutin ulkomaille. Kulttuuri, ihmiset ja ilmasto olivat siellä luonnollisia asioita, mutta kun ne puuttuvat, niitä alkaa kaivata Romaniassa ihmiset puhu-

vat paljon, jaksavat ilot ja surut, sitä kaipaavat. En halua arvostella tätä kulttuuria, ne ovat vain erilaisia, mutta kaipaavat omaani, Lila sanoo.

Millaista oli muuttaa suljetusta yhteiskunnasta Suomeen?

- On ihanaa olla vapaa. Se on melkein ruumiillinen mielihyvän tunne.

Lila on Romanian kansalainen, mikä tarkoittaa, että hän tarvitsee viisumin matkustaakseen esimerkiksi Madridiin. Paitsi että viis-

mit maksavat, hän kertoo tulevansa kohdelluksi lähetystöissä ja viranomaisten edessä nöyryyttävällä tavalla.

- Kuin olisin likaa! Kuka tahansa amerikkalainen pummi on heidän silmissään parempi kuin minä, jolla on Romanian passi.

Lila hakee Suomen kansalaisuutta kuitenkin vain siinä tapauksessa, että voi pitää myös Romanian kansalaisuuden. Tuntuu hassulta hakea viisumia mennäkseen kotiin. □

Vapaus on melkein fyysinen mielihyvän tunne

kaan huoli sinua, hän sanoi. Minä siihen, että minähän olen jo naimisissa!

Lilan mies Jarkko on Suomen Akatemian nuorempi tutkija, ja väitteli tohtoriksi jo kaksi vuotta sitten. Lila sanoo, etteivät he kilpaile keskenään. Päinvastoin, he ovat ylpeitä toisistaan.

Lila arvelee, että Romaniassa hän olisi matemaatikko, mutta ei naimisissa. Tai sitten sikäläinen avioliitto olisi täynnä jännitystä.

- Turhaudun kovasti, jos minua ei oteta tasaveroisesti.

Hän sanoo, että kollegoilla on aluksi joskus vaikeuksia suhtautua häneen vakavasti. Minihame ja kaikkea. Mutta Lila on oppinut nauttimaan kovasti hämmästyneistä ilmeistä eräiden miesten kasvoilla sen jälkeen kun hän on alkanut laatoa tietoa tiskiini.